

Position paper: Gecontroleerd beheer van de wolf noodzakelijk voor maatschappelijk draagvlak

Exponentiële groei van wolvenpopulatie

De wolf is terug in Nederland. Sinds in 2015 de eerste wolf weer in Nederland werd waargenomen is de populatie snel gegroeid. In 2019 zijn de eerste jongen geboren. Inmiddels bevinden zich minstens vijftien wolven in Nederland. Dit is een exponentiële groei van 40% per jaar. Als dit zo doorzet zijn er binnen afzienbare termijn al meer dan honderd wolven in Nederland. In Duitsland groeit de populatie al jaren met zo'n 30% per jaar. Zelfs als we op basis van die groeiverwachting extrapoleren komen we in Nederland al in 2027 boven de honderd wolven. Met de toenemende aantallen nemen ook de spanningen toe.

De groeiende populatie in Nederland blijft immers niet zonder gevolgen. De jongen gaan zwerven als ze volwassen worden en juist die zwervende wolven richten de meeste schade aan. Wolven maken slachtoffers onder vee, onder dieren die ingezet worden voor natuurbeheer zoals zoogkoeien met kalfjes, paarden, Schotse Hooglanders en moeflons, en onder gescheperde schapen. Op klaarlichte dag zijn er schapen gegrepen in aanwezigheid van de herder.

Dat er een keerzijde aan de terugkeer van de wolf is, zou niemand moeten verbazen in een land met zo'n hoge bevolkings- en veedichtheid als Nederland. Dat de wolf zich in Nederland heeft gevestigd is uitzonderlijk. Dat is nog nooit gebeurd in zo'n dichtbevolkt gebied. Het is daarom de vraag of het aantal mens-wolfinteracties zo laag zal blijven als wordt aangenomen. Deze aanname is namelijk gebaseerd op gegevens die betrekking hebben op uitgestrekte en zeer dunbevolkte regio's.

Het is duidelijk dat de situatie uit de hand kan lopen. Laten we daarom niet de put dempen als het kalf verdronken is. De wolvenpopulatie groeit hard. Regeren is vooruitzien.

Ecologische schade

In ons land moeten we de natuur vanwege de beperkte ruimte op professionele wijze beheren. We hebben simpelweg niet de ruimte om gebieden in te stellen waar de natuur volledig zijn gang kan gaan. Het ideaalbeeld waarin dieren zelf hun weg vinden en naast mensen leven zonder elkaar te hinderen, is niet realistisch. Door de kleinschaligheid van de natuurgebieden en het bijna eindeloze voedselaanbod in het cultuurlandschap zal er bij een toenemende populatie van dieren zoals bevers, ganzen, herten, reeën en zwijnen altijd een moment komen waarop beheer zal moeten plaatsvinden. De wolf zal hier geen uitzondering op zijn.

1. Dieren die natuur beheren zijn prooi

Voor natuurbeheer worden ook dieren ingezet. Denk aan zoogkoeien met kalfjes, Schotse Hooglanders, moeflons, paarden en schapen. Deze natuurbeheerders behoren – naast wild – tot de prooidieren van de wolf. Daarmee beïnvloedt de wolf de natuur in Nederland op een negatieve wijze. De (veelal beschermde) biodiversiteit is immers gebaat bij de inzet van deze grazers. Het openhouden van terreinen en het voorkomen dat heidevelden in bos veranderen kan niet zonder deze natuurbeheerders. De wolf vormt dus een bedreiging voor deze ecologisch verantwoorde wijze van natuurbeheer.

2. Wolf vormt bedreiging voor beschermde soorten

De korhoen komt nu alleen nog op de Sallandse Heuvelrug voor. De Veluwe biedt onder andere plek aan bijzondere vogels zoals de roodborsttapuit, draaihals en nachtzwaluw. Deze vogels zijn afhankelijk van open heidevelden. De komst van de wolf bemoeilijkt het openhouden van deze terreinen en bedreigt daarmee de habitat van deze bijzondere vogels. We spenderen miljoenen om

deze vogels en habitats te beschermen. Daar zijn wij ook wettelijk toe verplicht. Geven we de wolf ruim baan, ook als dat ten koste gaat van andere beschermde soorten? Hoe gaan we deze twee ecologische verplichtingen tegen elkaar afwegen?

Economische schade

De komst van de wolf heeft ook economische gevolgen:

1. *Opengestelde natuur levert geld en werkgelegenheid op.* Als de aanwezigheid van de wolf echter leidt tot meer afgesloten natuur, minder zichtbaar wild, minder wild op het menu, angst bij recreanten, een afname van de biodiversiteit of het verdwijnen van heidevelden, dan zullen er minder mensen komen die genieten en bewegen in ons buitengebied. Horeca, campings, vakantieparken en attracties zullen de gevolgen voelen. De effecten op de economie van het buitengebied zullen groot zijn.
2. *Toenemende schade.* Met name zwervende wolven zorgen voor de meeste schade aan vee. Naarmate de wolvenpopulatie in omvang toeneemt, zullen er vaker jonge wolven gaan zwerven op zoek naar een nieuw territorium.

Oplossingen

1. *Preventieve maatregelen om vee te beschermen* zijn essentieel om de ecologische en economische schade van de groeiende wolvenpopulatie in te perken, met als neveneffect dat wolven mogelijk leren dat gebieden met veel (omheind) vee en weinig wild geen goed territorium vormen. Wolfwerende rasters zouden door de overheid moeten worden vergoed, niet alleen op plaatsen waar de wolf zich reeds heeft gevestigd, maar ook daarbuiten. Deze vergoeding zou niet alleen de plaatsing zelf, maar ook het onderhoud en eventuele verplaatsing moeten betreffen. Nu wordt alleen het gedode of gewonde dier vergoed, maar er is ook indirecte schade die zou moeten worden gecompenseerd: bijvoorbeeld stress bij andere dieren in de kudde en miskramen. Immateriële schade voor de dierhouders blijft dan nog buiten beschouwing. Wolfwerende rasters hebben echter grote nadelen. Ten eerste hebben ze negatieve gevolgen voor fauna en landschap. Er is de afgelopen jaren veel moeite gedaan om versnippering van natuur tegen te gaan door te ontrasteren. De wolfwerende rasters zullen meer dieren dan alleen de wolf tegenhouden. Ten tweede staat de aanwezigheid van de wolf op gespannen voet met het beleid om de veehouderij extensiever te maken met meer beweiding. Biologische en natuurinclusieve bedrijfsvoering zoals wordt nagestreefd in de landbouwtransitie wordt kostbaarder ten gevolge van de wolf. Heel Nederland vol zetten met wolfwerende hekken is niet realistisch en ook niet wenselijk.
2. *Beheer van de wolvenpopulatie* is daarom – naast een beperkt gebruik van rasters – noodzakelijk. De Europese Habitatrichtlijn (Hrl) wordt in Nederland echter zo uitgelegd dat de wolf op geen enkele manier gehinderd mag worden in zijn gedrag. De wolf heeft daardoor in feite vrije keus om te gaan en staan waar hij of zij wil. Als de wolf een bepaald gebied kiest als woonplaats moet de mens in en om dat gebied zich aanpassen. Dit is een onwenselijke situatie. Uit een vergelijking met andere Europese landen blijkt duidelijk dat er meer ruimte is in de interpretatie van de Hrl dan Nederland nu gebruikt. Er zijn negen landen waar de wolf beheerd mag worden. Derogaties zijn toegekend aan nog eens zes landen. Wij pleiten ervoor dat Nederland zich niet verschuilt achter de Hrl en de ruimte die er is gebruikt om beheer van de wolvenpopulatie mogelijk te maken, nulstandgebieden in te kunnen stellen en in geval van excessen, zoals aanvallen op gescheperde schaapskudden en andere grazers, snel te kunnen ingrijpen. Terreineigenaren zouden bovendien de vrijheid moeten hebben om van

hun grond een nulstandgebied te maken middels uitrastering van hun gebied. Mocht er toch een wolf binnenkomen dan moet deze kunnen worden verjaagd of gevangen of gedood.

Internationale samenwerking essentieel

De zeer strikte uitleg van de Hrl in Nederland is mede het gevolg van het ontbreken van instandhoudingsdoelen. Hoeveel wolven zijn in welke gebieden aanvaardbaar? Wat is nodig voor de instandhouding van de wolf? Hiervoor bestaat nog geen wettelijk kader. Daardoor kunnen maatregelen niet gewogen worden. Het is daarom van groot belang om internationaal samen te werken. De Nederlandse populatie is slechts het topje van de ijsberg van de Centraal-Europese subpopulatie. Er zijn zelfs genetische sporen te vinden van de Baltische populatie bij wolven in Nederland en de gevestigde wolf bij Eindhoven komt uit de Alpiene populatie. Deze genetische uitwisseling is zeer positief voor de staat van instandhouding en moet dus ook meegewogen worden. De gunstige staat van instandhouding moet dan ook op internationaal niveau bekeken worden. Nederland zou op zijn minst moeten samenwerken met Duitsland, Polen, Denemarken en België om gezamenlijk te kunnen bepalen hoeveel elk land kan bijdragen aan de instandhouding. In onze ogen zou Nederland in aantallen een beperkte bijdrage moeten leveren.

Tot slot is de beschermde status van de wolf al dertig jaar oud. De staat van instandhouding van de wolf is inmiddels sterk verbeterd. Op Europees niveau zou Nederland dan ook moeten pleiten voor de verplaatsing van de wolf van bijlage IV naar bijlage V. Eventueel zou deze verplaatsing alleen geldig kunnen zijn voor bepaalde gebieden. In Griekenland en Spanje bijvoorbeeld zijn er al gebieden waarin de wolf in bijlage V staat.

Conclusie

Bovenstaande uiteenzetting leidt tot de conclusie dat het noodzakelijk is om gecontroleerd beheer van de wolf mogelijk te maken. Naar onze mening zal dit het maatschappelijke draagvlak voor de aanwezigheid van de wolf alleen maar vergroten. Het is tijd om tot een evenwichtig en realistisch beleid te komen waarin ook tegemoet gekomen wordt aan de wensen van de burgers die de negatieve gevolgen van de wolf ondervinden. Wij pleiten niet voor een wolvenvrij Nederland, maar voor gecontroleerd beheer van de wolf op plekken waar er daadwerkelijk ruimte is voor een wolvenpopulatie.

Wij stellen dat er in elk geval op deze twee belangrijke punten verandering in het beleid moet komen:

1. De wolvenpopulatie moet gecontroleerd beheerd kunnen worden, zowel preventief als in geval van schade.
2. Het moet mogelijk worden nulstandgebieden in te stellen waar wolven verwijderd moeten kunnen worden.

Ede, 8 april 2022